

Tervise
Arengu
Instituut

EESTI
KOHTUEKSPERTIISI
INSTITUUT

Eesti kahjude vähendamise teenustest kogutavate süstalde uuring 2025

LÜHIKOKKUVÕTE
UURINGUST

Süstlajääkide uuring annab vastuse, milliseid psühhoaktiivseid ained Eesti erinevates piirkondades narkootikumide süstivad inimesed tarvitavad. Tegemist on keemiliselt objektiivse teabega, mis aitab:

- saada hea ülevaade piirkondlikust narkoturust,
- anda sisendi tarvitajate varajaseks hoiatamiseks,
- paremini planeerida kahjude vähendamise (sh üledoosi ennetus) ja ravi tegevusi.

Metoodika

Tarvitavatest narkootikumidest ülevaate saamiseks analüüsiti keemiliselt **narkootikumide süstivate inimeste kasutatud süstalde sisu**. Analüüsiks kasutati vedelikkromatograafia kvadрупool lennuaja detektoriga massispektromeetrit. Analüüsi teostas **Eesti Kohtuekspertiisi Instituut**. Süstlajäägi analüüsi metoodika on Eestis olnud kasutusel alates 2021. aastast. Sellist metoodikat kasutavad ka teised Euroopa linnad, mis koonduvad rahvusvahelise **ESCAPE projekti** (European Syringe Collection and Analysis Project) alla.

Valim

Valim moodustati Eesti kahjude vähendamise teenuste raames kogutud kasutatud süstalde hulgast. Kokku analüüsiti **juhusliku valiku alusel 349 süstalt**, mis koguti uuringusse 2025. aasta mais ja juunis. Oluline oli, et süstlad oleksid visuaalselt terved ja tunduksid hiljuti kasutatud.

Uuringus osales viis Tallinna, üks Maardu, kolm Narva, kaks Kohtla-Järve, üks Rakvere, kaks Tartu ja üks Paide ning Pärnu kahjude vähendamise üksus. Väiksema klientuuriga teenustest võeti valimisse vähemalt 15 süstalt ja suurematest vähemalt 30 süstalt.

Eesti kahjude vähendamise teenus arvudes*

3 564
kahjude vähendamise
teenuste kasutajat

77 331
külastust

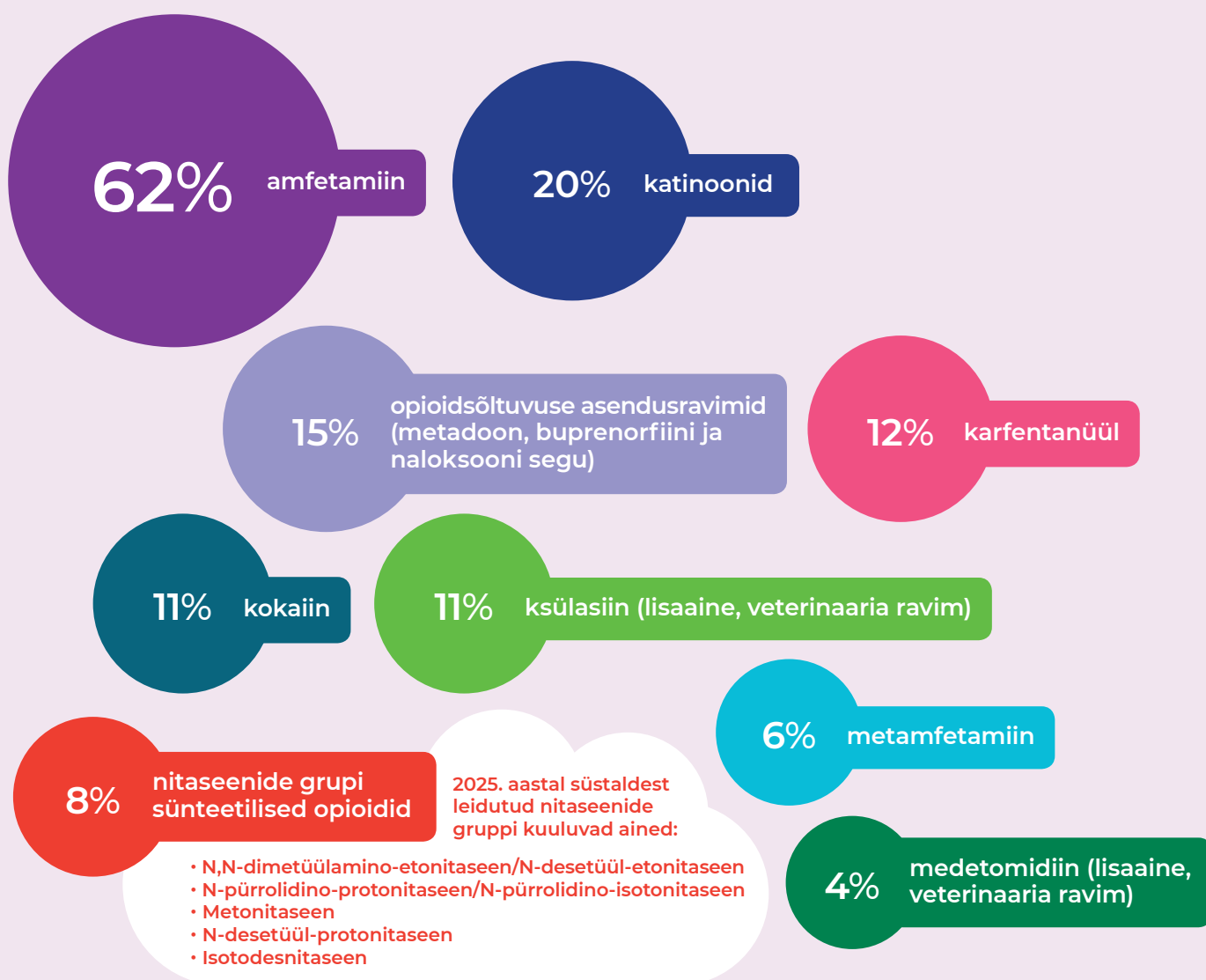
33
kahjude vähendamise
teenuse osutamise
kohta

1 759 036
jagatud steriilset süstalt

* Andmed on 2025. aasta lõpu seisuga.

Peamised tarvitavad narkootiliste ainete osakaalud süstalde valimis (n=349)

Ohtlikud ainekombinatsioonid 2025

- **Ida-Virumaal** oli kõige levinum ohtlik kombinatsioon süstaldes karfentanüüli, difenhüdramiini ja ksülasiini segu.
- **Harjumaal, eelkõige Tallinnas**, esines sagedamini nitaseenide kombinatsiooni medetomidiini ja prometasiiniga.
- Ohtliku näitena võib tuua **Tallinna kahjude vähendamise keskuses** tuvastatud süstla, mis sisaldas karfentanüüli, N,N-dimetüülamino-etonitaseeni / N-desetüül-etonitaseeni, kokaiini ning lisaainetest difenhüdramiini, ksülasiini ja prometasiini.

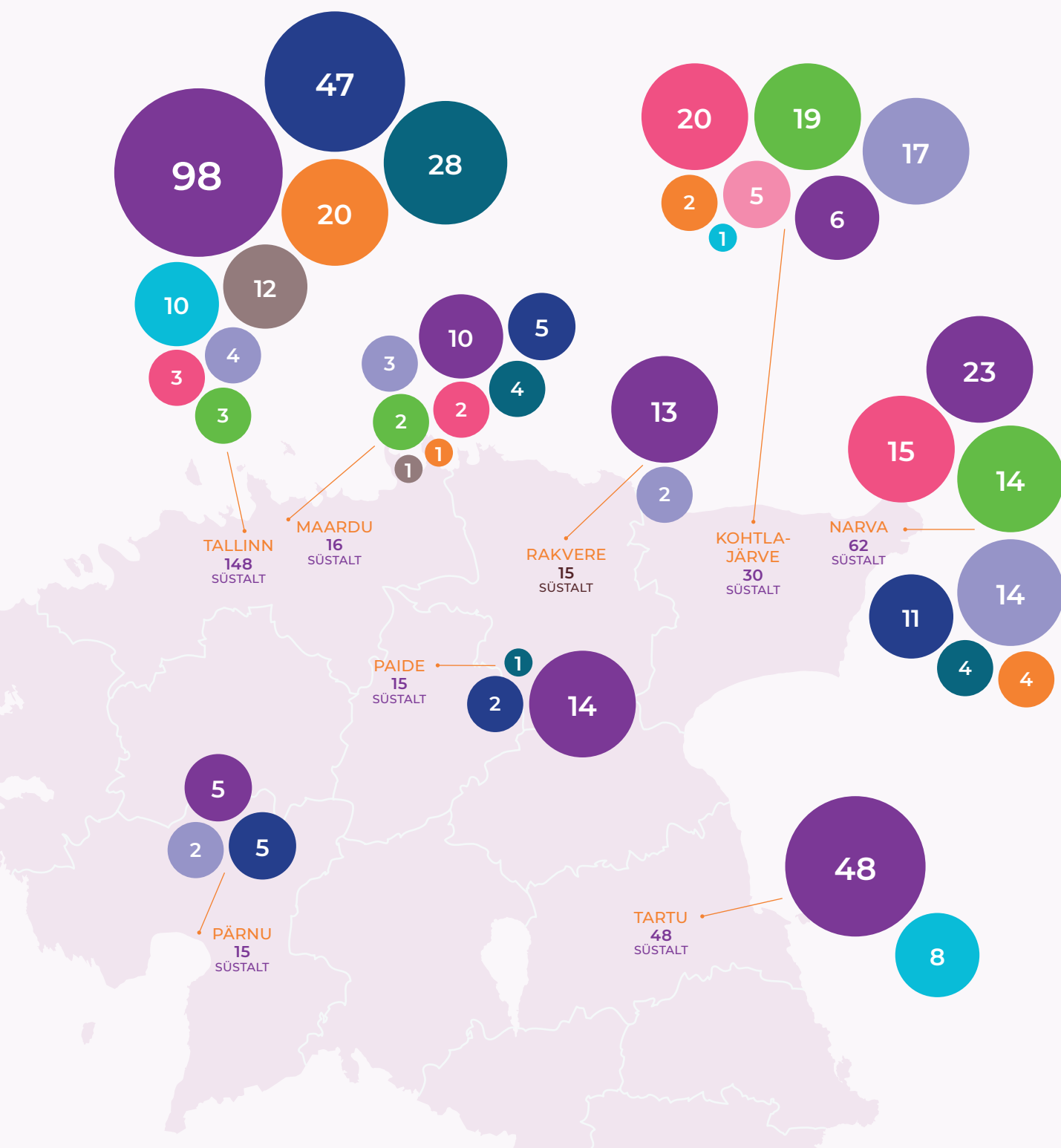
Veterinaariaravimite ohtlikkus narkootikumide segudes

Ksülasiin ja **medetomidiin** on veterinaarias kasutatavad **mitteopioidsed rahustid ja lihaskõõgastid**. Ksülasiinil puudub kasutus inimeste ravis ja selle manustamine võib põhjustada raskesti paranevaid haavandeid ja tugevat unisust. Neid aineid lisatakse sünteetiliste opioidide segudesse, kuna need on odavad ning süvendavad toimet ja pikendavad sünteetiliste opioidide lühiajalist mõju. Tegemist on tervisele ohtliku ainekombinatsiooniga, mis võib põhjustada surma.

Tähelepanu tuleb pöörata ka opioidi antidoodi, naloksooni, kasutamisel. Et ksülasiin ja medetomidiin ei kuulu opioidide hulka, siis üledoosi korral **naloksoon nende toimet ei vähenda**.

Enamlevinud ained ja analüüsitud süstalde arvud piirkondlikult absoluutarvudes*

*Süstlad võivad sisaldada mitut psühhoaktiivset ainet

Amfetamiin

Nitaseenid

Karfentanüül

α-PVP

Kokaiin

Ksülaasiin

Medetomidiin

Spiroklorfiin

Metamfetamiin

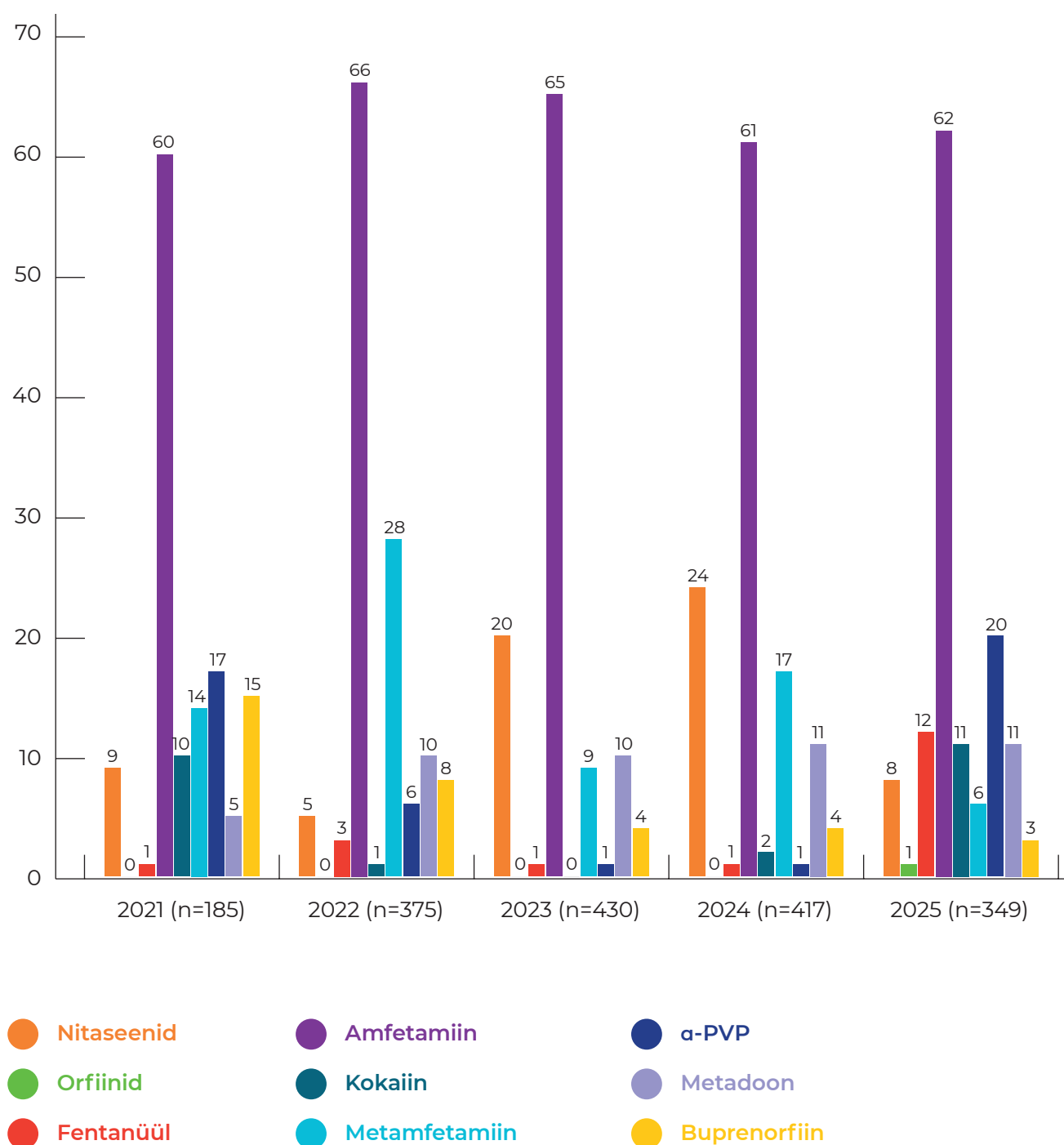
Metadoon

Eri uuringuaastate võrdlus

Läbi aastate on süstaldes domineerivaks aineks olnud **amfetamiin**. Alates 2021. aastast on süstaldes järjepidevalt tuvastatud ka **nitaseene**, mille levimus saavutas kõrgeima taseme aastatel 2022–2024. Aastal 2025 nitaseenide osakaal küll vähenes, kuid

murettekitav on uute nitaseeni ainegrupi ainete ilmumine süstitavate ainete hulka. Samuti tuvastati tugevatoimeline sünteetiline opioid **spiroklorfiin**, mis kuulub orfiinide ainegruppi.

Peamised psühhoaktiivsed ained süstaldes aastatel 2021–2025 (%)

Järeldused

- **Amfetamiin** on jätkuvalt kõige enam süstitav narkootikum Eestis.
- Ainult ühte psühhoaktiivset ainet sisaldavaid süstlaid oli valimis 29%. Ülejäänud süstaldes tuvastati mitu narkootilist ainet või sisaldasid need lisaks psühhoaktiivseid, ravimeid või mõlemaid korraga.
- **Lisaainetest** olid süstaldes kõige levinumad stimulantide puhul **kofeiin** (n=116) ning sünteetiliste opioidide puhul veterinaarravimitest **ksülasiin** (n=38) ja **medetomidiin** (n=13), samuti antihistamiinid **difenhüdramiin** (n=48) ja **prometasiin** (n=17).
- Võrreldes 2024. aastaga on **langenud** nitaseene sisaldavate süstalde osakaal. Nitaseenide süstimine on levinud Harjumaal ja Ida-Virumaal.
- Eestis on aastate jooksul tuvastatud mitmeid eri nitaseene. 2025. aastal oli levinuim nitaseen **N,N-dimetüülamino-etonitaseen / N-desetüül-etonitaseen**, kuid eelnevatel aastatel sagedamini esinenud protonitaseeni ja metonitaseeni 2025. aasta süstaldes enam ei tuvastatud. Nitaseenide rühma kuuluvad ained on tarvitajale äärmiselt ohtlikud sünteetilised opioidid.
- **Kohtla-Järvel** leiti viies süstlas sünteetiline opioidi **spiroklorfiin**, mis kuulub **orfiinide** rühma. Orfiinid kujutavad endast võimalikku uut ohtlikku sünteetiliste opioidide ainegruppi, mis võib tulevikus pakkuda narkoturul alternatiivi fentanüülidele ja nitaseenidele.
- Võrreldes perioodiga 2022–2024 oli **karfentanüüli** sisaldavate süstalde osakaal hüppeliselt suurenenud. Kui 2024. aastal tuvastati karfentanüüli vaid üksikutes süstaldes, siis 2025. aastal sisaldas seda juba **12% kõigist süstaldes**. Enamik neist pärines **Ida-Virumaa kahjude vähendamise keskustest kogutud süstaldes**.
- **Katinoonide (sh α -PVP)** süstimine on viimase aastaga järsult kasvanud – kui 2024. aastal tuvastati katinoone vaid 3%, siis 2025. aastal juba 20% süstaldes.
- Opioidsõltuvuse asendusravis kasutatavate ravimite **metadooni** ning **buprenorfiini ja naloksooni segu kuritarvitamine** on jäänud stabiilseks. Kokku sisaldas **15% (n=51)** analüüsitud süstaldes üht neist ravimite. Kõige sagedamini tuvastati **metadooni** (n=40), buprenorfiini ja naloksooni segu leidus kümnes süstlas. Opioidsõltuvuse asendusravimite süstimine on levinum **Narvas** ja **Kohtla-Järvel**.
- Süstaldes leidus ka **ravimeid**, kuid see ei olnud levinud nähtus. Süstaldes oli ravimitest lisaks Difenhüdramiini ja prometasiini kõrval esines üksikjuhtudel diasepaami, prokaiini, pregabalini, tisanidiini ja lidokaiini.
- 2025. aastal tuvastati kahes Tallinna kahjude vähendamise keskusest kogutud kolmest süstlast **uus psühhoaktiivne aine sünteetiline kannabinoid AB-MDMSBA**. Aine esines süstaldes koos N,N-dimetüülamino-etonitaseeni, medetomidiini, prometasiini ning α -PVP või kokaiiniga.